

Beleidscontext

De aanhoudende ondervertegenwoordiging van vrouwen in de politieke en economische besluitvorming is een actuele en belangrijke uitdaging voor de EU en haar lidstaten. De gendergelijkheidsindex, in 2013 door EIGE ontwikkeld, meet de discrepanties voor het bereiken van volledige gendergelijkheid in zes domeinen, waarvan „macht“ er één is. Dit domein beoordeelt het verschil in vertegenwoordiging tussen vrouwen en mannen in de politieke, sociale en economische besluitvorming. Uit de beschikbare gegevens blijkt dat dit domein met 38 punten op 100 voor de EU de laagste gendergelijkheidsscore heeft, waarmee naar voren komt dat de ondervertegenwoordiging van vrouwen in zeggenschap en besluitvorming een dringend probleem blijft.

De Strategie voor gelijkheid van vrouwen en mannen 2010-2015 van de Europese Commissie:

- stelt de bevordering van deelname van vrouwen aan besluitvorming als een van de zes prioriteiten;
- streeft naar bevordering van gelijkheid in besluitvorming in het algemeen en in besturen van bedrijven in het bijzonder.

Het voorstel van de Commissie voor een richtlijn inzake de verbetering van de man-vrouwverhouding in economische besluitvormingsprocessen (2012)

- heeft als doelstelling dat in 2020 40 % van de toezichthouders in raden van bestuur van beursgenoteerde ondernemingen van de ondervertegenwoordigde sekse moet zijn;
- verplicht bedrijven die onder dit percentage van de ondervertegenwoordigde sekse blijven, om bij selectieprocedures voor bestuurskandidaten genderneutrale en ondubbelzinnige criteria toe te passen, en de selectie te baseren op een vergelijkende analyse, waarbij de ondervertegenwoordigde sekse voorrang krijgt in geval van gelijk gekwalificeerde kandidaten; verplicht beursgenoteerde ondernemingen hun eigen gender-streefcijfers vast te stellen voor de functie van directeur bestuurders;
- bevordert eerlijkheid en transparantie in selectieprocedures voor bestuursleden door ondernemingen aan te sporen de kring van kandidaten te verbreden.

Betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld (2014)

- Campagnes „50/50“ en „Parity Democracy and Active European Citizenship: No Modern European Democracy without Gender Equality“ van de Europese Vrouwenlobby (EWL).
- Bevordering van gelijke vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in alle Europese instellingen, om de rechten van vrouwen en gendergelijkheid hoog op de politieke agenda van de EU te krijgen.
- Stelt de ongelijkheid tussen vrouwen en mannen bij de selectie en participatie van kandidaten voor het Europees Parlement aan de orde.

De strategische doelstellingen van het actieprogramma van Peking en de EU-indicatoren

- G.1.** Maatregelen treffen om te zorgen voor gelijke toegang tot en volwaardige participatie van vrouwen in machtsstructuren en besluitvorming.
- G.2.** De capaciteiten van vrouwen om te participeren in besluitvorming en leiding vergroten.

Aandachtsgebied G is twee keer geëvalueerd, door het Finse voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie in 1999 en door het Italiaanse voorzitterschap in 2003. Er is een reeks van 18 indicatoren ontwikkeld, die de verhouding tussen het aantal vrouwen en mannen in sleutelposities/-organisaties meten en beleid ter bevordering van een beter genderevenwicht bij verkiezingen beoordelen. Deze indicatoren zijn cruciaal voor de beoordeling van de aandachtsgebieden J („Vrouwen en de media“) en K („Vrouwen en het milieu“).

Bevindingen van EU-brede gegevens

Trage vorderingen van de participatie van vrouwen in nationale of federale besluitvormende organen

Hoewel kleine stijgingen van de toegang van vrouwen tot nationale/federale parlementen zichtbaar zijn, verlopen deze traag (toename van 3 procentpunt tot 27 % voor (de Tweede Kamer van) het parlement tussen 2008 en 2013). Vrouwen bekleeden gemiddeld slechts een derde van de posities in de politieke besluitvorming in de EU-28, met in de helft van de lidstaten minder dan 30 % van de zetels in het federale/nationale parlement. In de lidstaten met regionale parlementen was het totale aandeel vrouwen 32 % in 2013.

In lokale raden en gemeenten was in 2013 in de EU over het geheel genomen 32 % vrouw. Het hoogste percentage werd waargenomen in Zweden (43 %), gevolgd door zeven andere lidstaten waar vrouwen meer dan 30 % vertegenwoordigden.

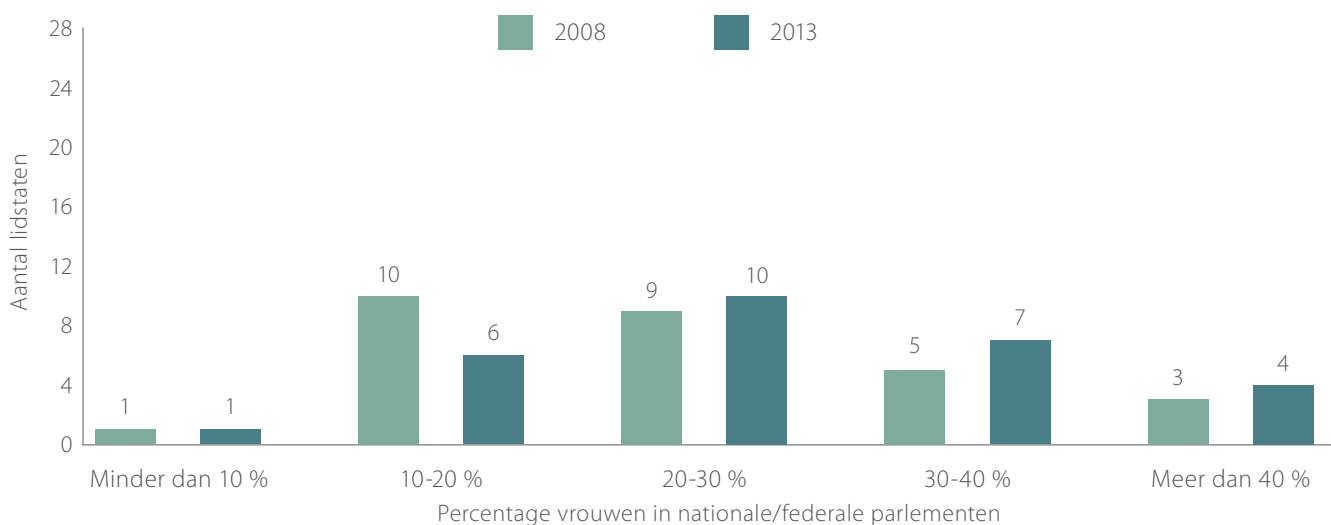
Toegenomen participatie van vrouwen in besluitvormingsprocessen in de Europese instellingen

De vertegenwoordiging van vrouwen in het Europees Parlement (EP) is in de afgelopen 35 jaar langzaam, maar gestaag toegenomen (van 16 % in 1979 tot 37 % in 2014). Vrouwen blijven echter ondervertegenwoordigd als lid en als ondervoorzitter van het EP (3 van de 14).

Vrouwen bekleedden 33 % van de bestuurlijke functies op niveau 1, 39 % van de bestuurlijke functies op niveau 2, en 32 % (2013) van de commissarissen, terwijl de Europese Centrale Bank sinds 2010

AANTAL EU-LIDSTATEN PER NIVEAU VAN DE VERTEGENWOORDIGING VAN VROUWEN IN NATIONALE/FEDERALE PARLEMENTEN, 2008 EN 2013

Bron: Europese Commissie, Gegevensbank vrouwen en mannen in het besluitvormingsproces

geen vrouwelijke bestuurder meer heeft gehad. Bij het Europees Hof van Justitie is het aantal vrouwelijke rechters sinds 2008 iets toegenomen (van 11 % naar 15 %), maar bij het Europees Gerecht van eerste aanleg daalde het aantal van 44 % naar 22 %.

basisfuncties (20 % naar 18 %) en sociaal-culturele functies (40 % naar 38 %) en meer economische (17 % naar 24 %) en infrastructurele (24 % naar 25 %) ministersposten.

Mannen oververtegenwoordigd in de meeste nationale regeringen

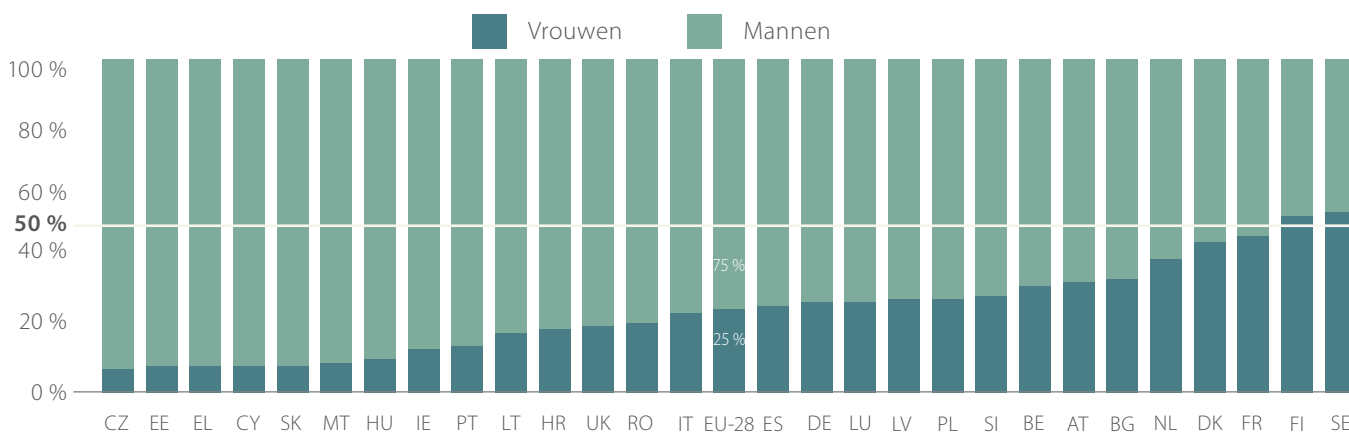
Vrouwen bekleden slechts een kwart van de ministers- en staatssecretarisposten in de EU; slechts in twee lidstaten bekleden ze 50 % van alle ministersposten en in drie andere 40 %.

Tussen 2008 en 2013 is het aandeel vrouwen met specifieke ministerportefeuilles veranderd. In 2013 hadden vrouwen minder

Wetgeving en zelfregulerende maatregelen kunnen genderevenwicht in politieke besluitvorming bespoedigen

Electoral genderquota kunnen de vertegenwoordiging van vrouwen vergroten. In 2013 werden in zeven lidstaten door de regering vastgestelde wettelijke quota gebruikt, en 13 lidstaten hadden vrijwillige quota. Recenter hebben Ierland en Italiaanse regio's wettelijke quota ingevoerd.

POLITIEKE VERTEGENWOORDIGING VAN VROUWEN IN NATIONALE REGERINGEN, PER LIDSTAAT, 2013

Bron: Europese Commissie, Gegevensbank vrouwen en mannen in het besluitvormingsproces

Substantiële toename van vrouwen op hoge posities in nationale overheidsinstanties

Over het algemeen vormden vrouwen in 2013 meer dan een derde van alle ambtenaren met een niveau 2-functie (39 %), vergeleken met 34 % in 2008. Vrouwen zijn met 30 % minder sterk vertegenwoordigd op niveau 1 van het bestuur (28 % in 2008). De toename was het grootst bij de sociaal-culturele functies, van 35 % naar 41 % op niveau 1 en van 42 % naar 49 % op niveau 2.

Trage vordering van toegang van vrouwen tot positie van rechter bij hooggerechtshoven

Vrouwen blijven ondervetegenwoordigd onder de rechters bij hooggerechtshoven, met slechts een kleine stijging met 3 procentpunten naar 35 % sinds 2008. Hoewel vrouwen in zes lidstaten de helft van de rechters uitmaken, maken ze in twee lidstaten nog geen 9 % uit.

Kleine verbetering in deelname van vrouwen aan de economische besluitvorming en besturen van beursgenoteerde ondernemingen

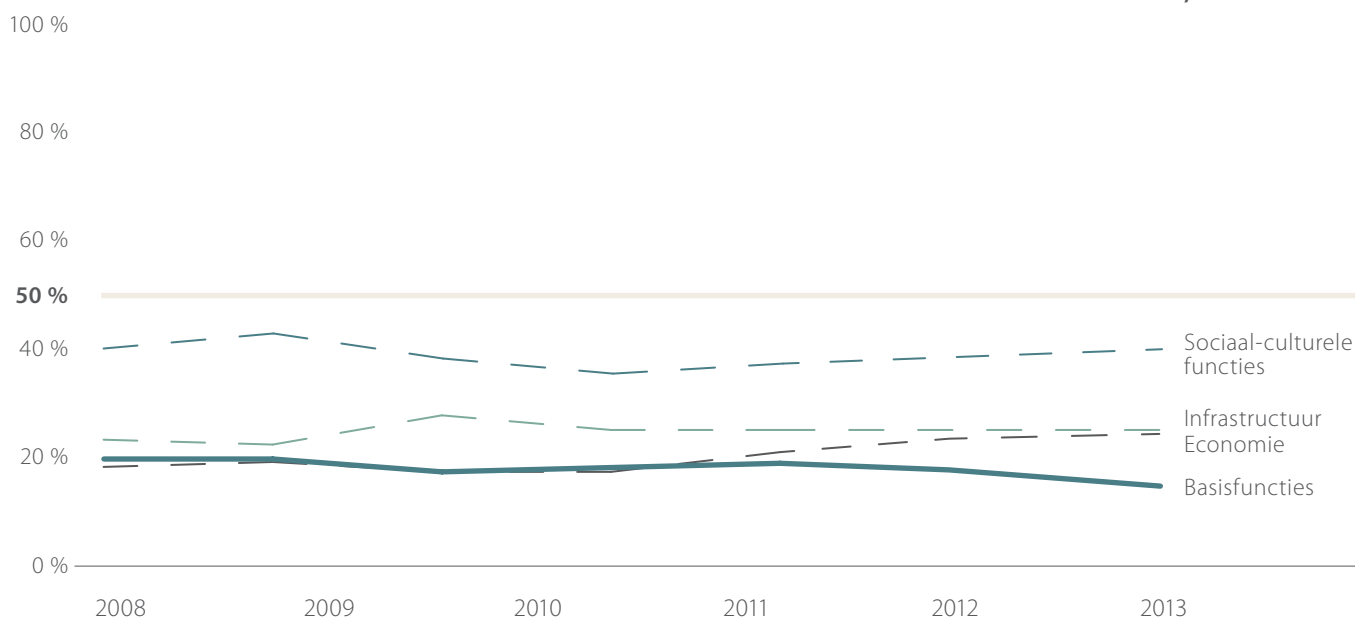
De toegang van vrouwen tot economische besluitvormingsprocessen neemt langzaam toe. In 2013 was een op de vijf leden van de besluitvormingsorganen van nationale centrale banken een vrouw in de EU, terwijl de raden van bestuur in vijf lidstaten uitsluitend uit mannen bestonden. Van de chief executive officers (CEO's) in de raden van bestuur van de grootste beursgenoteerde ondernemingen was in 13 lidstaten niet één een vrouw, vergeleken met 15 lidstaten in 2008. Hoewel de vertegenwoordiging van vrouwen onder de uitvoerende en toezichhoudende bestuurders in de grootste beursgenoteerde ondernemingen in de

EU iets hoger is, zijn ze ondervertegenwoordigd op deze posities met respectievelijk 12 % en 19 %.

Sociale partners op EU-niveau bevorderen actief vrouwen op topposities

Het aantal vrouwelijke voorzitters van werknemersconfederaties is sinds 2008 niet substantieel gestegen en de vertegenwoordiging van vrouwen in de besturen daarvan blijft laag. De vertegenwoordiging van vrouwen onder de voorzitters en vicevoorzitters van werkgeversconfederaties is verbeterd. Van de zestig voorzitters van Europese werkgeversorganisaties zijn er acht vrouw, vergeleken met één in 2008, en vrouwen maken 17 % uit van de totale bestuursorganen, vergeleken met 9 % in 2008.

PERCENTAGE VROUWELIJKE MINISTERS PER TYPE FUNCTIE BIJ MINISTERIES IN DE EU-28, 2008-2013

Bron: Europese Commissie, Gegevensbank vrouwen en mannen in het besluitvormingsproces

Nuttige initiatieven:

Meerdere lidstaten (DK, IE, IT, AT, PL, PT) ondersteunen het **initiatief van de EU inzake wettelijke quota** voor de raden van bestuur van ondernemingen. Denemarken heeft bijvoorbeeld een aanbeveling gegeven voor concrete streefcijfers voor raden van bestuur. Andere landen, zoals Oostenrijk, België en Duitsland, hebben onlangs wetgeving voor genderquota voor specifieke ondernemingen vastgesteld of doen dit binnenkort. Italië heeft een bewustmakingscampagne „Genderquota -een evenwichtiger land heeft een betere toekomst” gestart om de wetgeving van 2011 inzake de participatie van vrouwen in besturen te ondersteunen en heeft een wet (nr. 120/2011) ingevoerd die ten doel heeft het aandeel van vrouwen in besturen van publieke vennootschappen te verhogen. In Polen moeten alle door de minister van Financiën geselecteerde toezichhoudende instanties uiterlijk in 2015 voor 30 % uit vrouwen bestaan. In Portugal moesten private vennootschappen sinds het besluit van de Raad van ministers van 2012 gelijkheidsplannen uitvoeren. Sinds 2013 bepaalt de nieuwe wet dat elk bestuurs- of toezichhoudend orgaan van staatsondernemingen onder zijn leden zowel vrouwen als mannen moet hebben. In Spanje hebben 31 ondernemingen samenwerkingsovereenkomsten met het ministerie van Gezondheid, Sociale Diensten en Gelijkheid ondertekend met daarin de doelstelling om binnen vier jaar minstens 20 % vrouwen in hoge bestuursfuncties en in bestuurscomités te hebben of hun aandeel met 5 procentpunten te verhogen. Het project „Promociona”, dat met bedrijfsorganisaties wordt uitgevoerd, betreft ondernemingen bij de selectie en bevordering van vrouwelijk talent onder hun personeel en moedigt specifieke opleidingen, netwerken en coaching aan.

VORDERINGEN EN KNELPUNTEN IN AANDACHTSGEBIED G: VROUWEN IN ZEGGENSCHAP EN BESLUITVORMING

VORDERINGEN	KNELPUNTEN
<ul style="list-style-type: none">• Het belang van deelname van vrouwen aan besluitvorming is zichtbaarder geworden.• De participatie van vrouwen is iets toegenomen.• De invoering van pariteitswetten/wettelijke quota versterken de inzet van de lidstaten voor meer gendergelijkheid.• EU initiatieven, zoals de voorgestelde richtlijn voor een quotum van 40 % vrouwen in niet-uitvoerende bestuursfuncties, streven naar meer genderevenwicht.• Sociale partners spelen een rol in het verbeteren van de toegang van vrouwen tot besluitvormingsorganen.• Het aandeel van vrouwen onder de hoogste ambtenaren en rechters van hooggerechtshoven is iets gestegen.	<ul style="list-style-type: none">• Vrouwen bekleden minder dan een derde van de politieke besluitvormingsposities in de EU, en op de hoogste niveaus zelfs minder. Het aandeel van vrouwen in nationale regeringen is slechts beperkt gestegen.• Publieke/private economische en financiële instellingen worden nog steeds vrijwel volledig door mannen gedomineerd.• Geen stijging van betekenis van het aandeel vrouwen in de bestuursorganen van de Europese arbeidsorganisaties.• Vrouwen zijn oververtegenwoordigd op de middenniveaus van het openbaar bestuur en in sectoren gerelateerd aan traditionele rollen van vrouwen.

De koers voor de EU

- Het treffen van effectieve beleidsmaatregelen (en waar nodig opstellen van wetsontwerpen) om het „glazen plafond” te doorbreken in de economische hoofdstructuren, vooral de meest invloedrijke.
- Het overwegen en zo mogelijk uitvoeren van effectieve strategieën en beleidsinstrumenten (bv. genderquota) ter bevordering van genderevenwicht in gekozen en benoemde posities in de politieke hoofdstructuren.
- Ter discussie stellen en aanklagen van gendernormen, attitudes en stereotypen die een belemmering vormen voor de gelijke vertegenwoordiging van vrouwen op besluitvormingsposities in het politieke, economische en sociale domein. Het aanmoedigen van de sociale partners en relevante belanghebbenden om samen te werken aan het actief bevorderen van gelijke toegang van vrouwen tot besluitvormingsorganen.

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Frauen und Männern in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu identifizieren und unter den an der Gleichstellungspolitik und -praxis interessierten Personen erleichtert und einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontakt:
Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu
twitter.com/eurogender
youtube.com/eurogender
<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9218-646-3
doi:10.2839/995776
MH-04-15-022-NL-N